

La moartea sa Mutsuhito lasă Japonia cu o armată activă de 300.000 de oameni al căror efectiv poate să fie ridicat până la 1.500.000 în timp de război, admirabil instruiți, minunat însuflețiți, patrioți fanatici, comandați de generali de mână întâi. Marina este printre primele ale lumii, finanțele sale sunt astfel că creditul Japoniei este printre cele mai solide.

A găsit o țară incrimenată de secole și a refăcut-o din temelie astfel că astăzi în nici un domeniu tehnic, științific și intelectual nu are nimic de învățat.

Aceasta este opera lui Mutsuhito, operă unică în felul ei pentru că nu s'a văzut încă în istorie o așa de complectă transformare a unui popor incrimenat în formele unei tradiții rutinare de mii de ani.

Rase cu mult mai bine dotate, au trebuit să aștepte zeci și sute de ani până când să se aleagă *cu roade*, din contactul unei civilizații străine de spiritul lor, chiar și atunci când această civilizație nu era așa de fundamental opusă sufletului lor, cum a fost cea a popoarelor arice ale Europei centrale față de rasa galbenă a Japoniezilor.

În istorie s'a văzut mai de grabă cazuri când popoarele au fost mistuite de contactul neașteptat cu o civilizație superioară.

Care este taina regenerării unice în felul ei a Japoniei?

Această taină nu o putem găsi decât în spiritul cu care bărbații din jurul lui Mutsuhito au știut să dirijeze adoptarea civilizației europene.

Acești bărbați au simțit la timp că civilizația apuseană nu poate folosi decât în măsura în care se ține seamă și de fondul sufletesc tradițional al poporului lor.

Ei nu au lepădat ca o haină netrebnică toate datinele și formele, moștenite de sute de ani, în care sufletul japonez era obicinuit să se miște, ei le-au știut păstra regenerându-le prin noul impuls de viață ce a început să circule în corpul națiunii, în urma împrumuturilor de ordin tehnic făcute Europei.

Pe lângă aceasta, în Japonia împrumuturile nu s'au făcut numai de formă ca în alte țări, unde sub o constituție și sub un regim legal din cele mai liberale, dăinuiesc cele mai

orientale abuzuri oligarhice ci au știut întotdeauna să adapteze fondul cu forma, astfel că nimic din ceea ce este în lege să nu fie o minciună.

Toate concesiile făcute de către feudalitate poporului, sunt concesiile *reale* respectate, în primul rând, de către însuși reprezentanții clasei în detrimentul căreia s'au făcut.

Astfel s'a ajuns la acel minunat patriotizm japonez, care denotă că fiecare japonez are de ce-și iubi patria și pentru ce muri.

Astfel s'a obținut acel esor de irezistibil entuziasm și de neînfrântă voință de jertfă, care a fulgerat batalioanele colosului dela Nord pe câmpiile Manciei.

Minuni de acestea nu sunt cu puțință la popoarele a căror viață publică are la bază cea mai nerușinată minciună.

Contactul cu apusul nu poate aduce asemenea renașteri când el se mărginește a rămâne un lustru mincinos, când din „civilizația” pe care ai împrumutat-o nu sunt în stare de funcțiune *reală* decât vițiile și păcatele ei.

Trebuie oare să mergem prea departe spre a ne da seamă de acest adevăr atât de banal și totuși atât de nesocotit?...

Acord între Anglia și Austro-Ungaria? O telegramă din Paris a ziarului „Pester Lloyd” anunță că Anglia tratează cu guvernul austro-ungar pentru un acord naval. Anglia promite Austro-Ungariei că în cazul unui război cu Germania, ea nu va fi atacată. În schimbul acestei promisiuni Austro-Ungaria să înceteze întăririle ei pe apă.

În cercurile diplomatice vieneze se desminte totuși zvonul unui acord între Anglia și Austro-Ungaria.

Adausul personal. Ministrul de culte, contele Zichy, și-a publicat ieri ordinațiunea cu privire la adausul personal al funcționarilor cari cad în resortul său. Afară de funcționarii din minister și de profesori, vor fi împărțiți cu un adaus personal de 200 cor. învățătorii și învățătoarele dela școlile populare, învățătorii și învățătoarele dela școlile susținute de căile ferate ungare, institutorii și institutoarele dela școlile de economii, profesorii suplenti dela școlile medii de stat, candidații de profesori cari se bucură de vre-un stipendiu dela școlile superioare de industrie; ajutor de 100 cor. vor primi învățătoa-

pe care o încearcă Leiba Zibal în momentul când își dă seama că Gheorghe e în dosul ușei, în care tac o gaură cu fereștrăul ca să poată împinge zăvorul tras pe dinăuntru. Cu cât talent a descris Caragiale clipele acelea grozave, în cari bătrânului ovrei îi clănțanesc dinții, i-se sburlește părul pe cap, îi se întind nervii ca niște coarde de vioară. Apoi, deodată, nervii se destind și o liniște largă se așterne în mintea lui Leiba. Pulsul nu-i mai bate înfrigorat, mâinile nu-i mai tremură, un zimbet calm i se întinde pe față. E calmul nebuniei, care a urmat vijelei fiziologice produse de frică.

Aproape identice sunt momentele prin cari trece Fagin al lui Dickens, cu toate că, o repet, situațiunea lui exterioară e cu totul alta ca a lui Zibal. Dar groaza îi e aceeași, și în același fel se manifestă. Când Fagin cade în mâinile poliștilor, spaima îl răcăcește. El urlă, dă din mâni, se sbate, spumează, spune vorbe fără șir: e în paroxismul groazei, căci își dă seama de ce-l așteaptă. În fața judecătorilor cari îl vor condamna la moarte — și el știe aceasta — deodată se liniștește. E răcăcirea calmă anterioară a demenței. Firul întins s'a rupt... Cetiți, bunăoară, rindurile de mai jos:

În vreme ce privea toate acestea cu un ochiu răcăcit, o tăcere adâncă se făcu deodată: Fagin se uită îndărăt și îi văzu pe jurați întorși către președinte. Ei îi cereau voie să se retragă pentru a delibera.

El îi privi cu atenție, unul câte unul, pe măsură ce escau, ca pentru a ghici de ce parte va fi majoritatea: dar în zadar. Temnicerul îi puse mâna pe umăr; Fagin îl urmă mașinal până la pretoriu și sezu jos. Dacă nu i-s'ar fi arătat seama din fața sa, el nu l-ar fi zărit. Mai privi odată spre galerie. Printre spectatori, unui mâncău, alții își făceau vânt cu batistele, căci era foarte cald în sală. Un tânăr creiona pe un album trăsăturile acuzatului; curios să știe dacă sebița sămăna cu el, și profitând de un moment în care artistul își ascutea creionul, Fagin se aplecă și privi desemnul, întocmai ca un spectator indiferent.

Tot astfel, când ochii lui întâlneau silueta judecătorului, el era ocupat a-i cerceta costumul în amănunt, tot întrebându-se cam cât va fi costat, în ce mod se punea, etc.

Văzu un domn bătrân întorcându-se în sală după o jumătate de ceas de absență: Și se întrebă dacă omul acesta eșise ca să dejuneze, în ce birt mâncase, ce-i servise cheherul la masă, — și urmă a se deda acestui fel de reflexiuni nepăsătoare, până ce un nou obiect îi atrăgea privirea, pentru a isca în mintea sa gânduri tot așa de zăpăcite.

Vedeți că valurile demenței încep a i-se întinde în creier, calme și largi. Groaza nu-l mai face să isbucnească în țipete ascuțite. Și în clipa chiar, când aude sentința de moarte și când președintele îl întreabă dacă mai are ceva de adăugat el „își reluu atitudinea atentă și privia adânc și lung la acela care-i adresase întrebarea. De două ori i se repetară cuvintele, fără

rele dela școlile froebeliane de stat, subofitieri și servitorii. Adausurile personale stabilite până acum, reclamă o sporire de buget de 3 milioane coroane.

Lukács despre șansele păcii. „Pol. Korrespondenz” primește din Budapesta știrea, că în darea de seamă ce o va rosti înaintea alegătorilor săi din Aiud în 15 August n. premierul Lukács își va preciza atitudinea, a sa și a cabinetului, față de condițiunile ce le impune opoziția pentru o conlucrare pacinică în parlamentul ungar. Va declara în primul rând că consimte întru toate cu vederile desfășurate de Tisza în această privință. Dacă va putea hotărî opoziția să renunțe la restitutio in integrum și la chestiunile personale, în cazul acesta speră că se va putea pune capăt frecărilor parlamentare, cu atât mai vârtos că în timpul din urmă și Kossuth se apropie tot mai mult de punctul de vedere al majorității.

Ministrul comun de război în audiență. Ministrul de război Auffenberg a sosit ieri după amiază la Ischl și azi s'a prezentat în audiență la M. Sa. După o telegramă din Ischl d. Auffenberg a raportat M. Sale asupra afacerilor din resortul său. După audiență a luat și ministrul parte la înmormântarea generalului Mörk de Mörkenstein.

Nouii declarații ale lui Lukács. Prim-ministrul Lukács a făcut azi în fața unui ziarist interesant declarații asupra situației politice. „Pacea cu opoziția numai așa mi-o pot închipui, a zis Lukács, dacă mă voi convinge că opoziția e aplicată să renunțe la pretențiile-i absurde. Înțeleg în primul rând pretențiile ei de ordin personal. Nu înțeleg ce concepție au unii despre mîrea și revocarea cabinetului din fruntea afacerilor țării. Drepturile suverane ale Croației suntem competenți a le discuta, cu atât mai puțin a le nesocoti. La toamnă voi înainta fără a-mânare proiectul reformei electorale. În cameră am sprijinul majorității iar în țară pot conta la sprijinul tuturor elementelor liberale, fiindcă proiectul l'am elaborat pe cele mai largi baze democratice. Sper că în sfârșit și opoziția va recunoaște intențiile bune ale guvernului și în cele din urmă va renunța la obstrucție. De altfel asupra acestui lucru voi insista mai mult în darea de seamă ce o voi rosti înaintea alegătorilor mei din Aiud.

ca el să le înțeleagă. Și atunci șopti cu glasuri misterios că el era... un moșneag... un moșneag... un moșneag... Atâta putu spune, și tăcu”...

Dar luciditatea mai revine din când în când să lumineze aceia minte răcăcită. Fagin nu este încă complect nebun. În tăcerea celulei sale, el se mai dedă la acte fizice, pricinuite de groază. „Aci, isbucnește în blesteme teribile; aci urlă și-și smulge părul. Oameni respectabili de aceeași religie cu el vin să se roage împreună cu dânsul; el îi goneste, injurându-i, lovindu-i, sgăriindu-i”.

Un om normal, un ne-ovrei, s'ar îngrozi și el în fața unei morți sigure și așteptate; dimineața siguranței de a muri însă, el ar sfârși prin a se resemna. Niște organisme detracate, tocite ca ale unui Leiba Zibal sau unui Fagin, e de așteptat să se termine cu nebunia. Fagin sfârșește dar prin a deveni perfect nebun, ca și Zibal al lui Caragiale. Iată în ce chip ni-l zugrăvește Dickens pe dement în plin delir de răcăciri, în clipa când tânărul Olivier îl vizitează, puțin înainte de momentul execuției, în celula sa:

Osânditul ședea pe pat și se balansa dela dreapta la stânga; el semăna mai puțin cu un om decât cu o fiară sălbatecă. Era desigur absorbit de amintirea vijelei lui trecute, căci urma să mormăiască vorbe incoherente, fără a zări pe noii veniți, pe cari îi lua fără îndoielă

In jurul scrisorii mecenatului V. Stroiescu.

Un conflict caracteristic. — In preajma unui alt congres.

Iasi, 18/31 Iulie.

Ca orice adevăr crud scrisoarea hotărâtă a mecenatului Stroescu ar fi trebuit să producă printre românii din regat efectul unei adevărate bombe morale. Așa ar fi fost natural.

N'a produs însă acest efect pentru un motiv foarte simplu: adevăruri, de cruzimea celor spuse de d-sa, nu se rostesc pentru prima dată la noi. S'au rostit de atâtea ori și obrazurile au fost biciuite în atâtea dați, încât senzibilitatea lor s'a atrofiat aproape cu desăvârșire. Ori ce biciuire nouă, pe un asemenea obraz, produce astăzi mai curând efectul unei dulci mângăeri...

Pentru ce n'a fost discutată de loc în regat scrisoarea d-lui Stroescu, ci abia înregistrată numai, ici și colo, în vre-un ziar? — Pentru-că acei, cărora le stă în putință s'o discute, au tot interesul să n'o discute; iar ce i a lați... cum s'o discute când nu o pot?

Spune d-sa:

„...Mai întâi 7 milioane frați de-ai noștri din regat. Mă mir că conțați pe dâșii. Când ați avea D-voastre cât de mulți bani de dat altora. Vă asigur că frații noștri din regat, vi i-ar lua pe toți până la cel din urmă filer și încă v'ar întreba — dacă mai aveți de dat, că D-voastre nu știți ce să faceți cu banii, dar ei au mari idei, numai cât la dâșii nu se găesc bani, — dar odată ce se găesc bani, viitorul tuturor românilor de pe fața pământului printr'ânșii va fi asigurat. Lor totdeauna le trebuie și nici când nu le ajung banii. Tot budgetul statului de mai bine de 1/2 miliard nu-i în stare să-i îndestuleze. După părerea lor, statul e dator pe toți să-i căpătuiască și să-i susție. Ei nu știu a da; știu numai a lua. România a devenit țara funcționarilor: se nasc bursieri, trăesc ca funcționari și mor ca funcționari. Mai este chip să le ajungă? Ei să se gândească la alții? Națiune, patriotism — mofturi, reală e numai ființa lor...”

Trebuie să ne închinăm cu toții: nici că s'ar

fi putut zugrăvi mai bine starea de fapt a românilor din regat. Pare că a trăit dl Stroescu veacuri printre noi — atât de exact ne cunoaște. Și încă o dovadă, că e adevărată starea de lucruri din România, așa precum a descris-o D-sa, e faptul destul de semnificativ, că nu s'a auzit de nicăiri nici cea mai neînsemnată cârtire. Și nu e confirmare mai hotărâtoare decât tăcerea.

Numai cât pentru demnitatea celor **nevinovați** din regatul liber — demnitate, pe care presa noastră „românească” nu s'a priceput s'o apere nici odată — țin să relev și să dovedesc, că dl Stroescu greșește când lasă să se înțeleagă că vina acestei triste stări de fapt ar purta-o cele „șapte milioane”.

Nici că se poate — iertați-mi sălbatica expresia — o croare mai mare.

Pentru nemele lui Dumnezeu! Nu mai confundati cele câteva zeci de mii de guvernanți (plus vre-o 800,000 de străini, pe care nu i-a adus în țară decât dorul de speculă) cu cele șase milioane de oameni, departe de viața publică — întocmai ca cerul de pământ...

De starea aceasta pot fi făcute vinovate cele câteva zeci de mii de guvernanți; dar nu cele șase milioane de iloți, cari n'au altă menire decât să mărească necontentit bunurile celor dintâi.

Lucrurile acestea se spun, de multă vreme în țara noastră, de câtră foarte puținii oameni de bun simț, cari, recunoscând această proastă stare de fapt, se străduesc s'o îndrepte. Toți aceștia, împreună cu alții, poate mai puțin sinceri, s'au grupat în jurul stindardului „Ligei Culturale” — ale cărei intenții și fapte nu pot fi nici un moment suspectate.

Nu va trece însă mult și starea aceasta de lucruri, în chip natural, va trebui să se schimbe.

Ea se va schimba prin stăruitoarea propagandă a ligiștilor și, mai ales prin **participarea la exercitarea drepturilor cetățenești a tuturor locuitorilor din țară.**

Până atunci însă, marea majoritate a populației e nevinovată de actuala stare de lucruri — pe care dl Stroescu o zugrăvește atât de minunat în scrisoarea adresată soc. academice „Petru Maior”.

*

drept niște personaje imaginare, cari jucau un rol în viziunea sa.

„Bravo! Charlot! zicea el... ce strașnică lovitură... dar Olivier... ah! ah! ah!... dar Olivier... uite că s'a făcut boier... Duceți-l pe copil să se culce”.

Tennicerul luă mâna lui Olivier, îi șopti să n'aită teamă, și urmă să privească în tăcere.

„Duceți-l să se culce, zise ovreiu, n'auziți voi? El a fost... cauza indirectă a acestor întâmplări... și am să câștig bani făcând din el un hoț... Wilhelm, taie beregata lui Bolter... să nuți pese de tânăra fată... taie beregata lui Bolter... împinge cuțitul cât poți... zăia-i capul.

— Fagin! făcu tennicerul.

— Iată-mă, răspuse ovreiu, reluându-și numai decât aerul atent pe care-l avusese în timpul procesului. Sunt un moșneag, milord, un biet moșneag.

E ciudată observațiunea pe care avem prilejul s'o facem aici. Atât Fagin, cât și Leiba Zibal, au în demența lor impulsuri sanguinare. Vedeti eroul lui Dickens, cum insistă pentru ca Wilhelm să-i reteze capul lui Bolter. Zibal al lui Caragiale a mers și mai departe: el a realizat acest impuls. Bătrânul acela, așa de laș în starea lui normală față de atacurile trupesti, ovreiu incapabil să lovească la rândul său pe acela care l'ar izbi, a găsit în nebunia sa puterea de a duce la capăt, una din cele mai îngrozitoare suplicii, pe seama omului al cărui nume nu mai avea darul să-l cutremure de spaimă.

Eroii lui Dickens și Caragiale sfârșesc amândoi printr'un gest de o naivitate admirabilă, dar în legătură cu cauza nebuniei lor. Așa, Leiba Zibal, după ce l'a omorât pe Gheorghe, o pornește la drum ca să aprindă o făclie lui Christos, o făclie de Paște, fiindcă în mintea lui răătăcită tot mai subsistă încă o vagă conștiință că cele întâmplare lui, au avut loc în noaptea de Paști. Iar Fagin al lui Dickens, cu toate că complet dement, tot are noțiunea că-l pândeste moartea — și gândul acesta îl preocupă mai mult. El are cuvinte puerile, invenții naive prin cari voeste să conjure acea moarte apropiată. Așa bunăoară:

— Ești, ești, strigă ovreiu împingându-l pe copil pe ușă afară, și aruncând în juru-i priviri spăimântate. **Spune-le că m'am culcat și că dorm: te vor crede și mă vor lăsa în pace...** Tu... tu mă poți mântui... Tute, tute!

Am crezut interesantă o comparație între eroul lui Dickens și acela al lui Caragiale, eroi evoluând în împrejurări deosebite, și tratați cu metode felurite, dar cari prezintă acelaș caz de patologie și cari ne dovedesc să atât scriitorul român cât și cel englez au înțeles în acelaș chip devagile pe cari le poate produce spoima în degeneratul organism ovreiesc.

Paris, Iulie.

Dat fiind marele număr de semiți din acest oraș, în două grădini diferite joacă două trupe evreiești.

Ce cântă și cum cântă — necontrolându-i nimeni — vă puteți închipui cum suntem tratați, noi „goii”, în cupleta recitată de cutare stea a trupei, spre marele haz al simpaticilor noștri concetățeni-spectatori.

Dar nu despre asta e vorba.

Directorii ambelor trupe aflaseră că la Cernăuți joacă de câțeva vreme un „foarte mare” artist londonez — asta nu înscamnă că ar fi... englez — dl Vax-mann.

Și-atunci goană pe ambii „directori” să-l atragă pe artistul Vaxmann, să joace în trupele lor. Londonzul șmecher — după asta se cunoaște cât era de englez — făgăduiește aparte fiecăruia, că va veni la Iasi să joace.

În fine Vaxmann sosește. Pe peron „directori” rămân stupefiați, văzându-se unul pe altul.

Încep apoi revendicările („L'am chemat eu întâi” spune unul, — „Ba cu” răspuse celălalt) cari mai-mai, să degenereze într'o mare bătaie. După multă ciondăneală, consimt amândoi să recurgă la arbitrajul unor artiști români dela Teatrul Național.

Românii, bine înțeles, i-au împăcat — hotărând ca inteligentul Vaxmann pe rând să joace în fiecare trupă.

Un amănunt neînsemnat, dar care caracterizează de minune poporul semit.

*

Încă un congres în orașul nostru. i

La 20, 21 și 22 august se va ținea aci congresul cântăreților bisericești din întreaga țară, sub presidenția I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei.

E primul congres, în sensul larg al cuvântului, al acestor modești servitori ai altarului din țara noastră.

St. P. Moldovanu.

Motivul adevărat.

— Nimicirea autonomiei bisericii sârbești. —

Sub titlul acesta cunoscutul bărbat politic sârb Mihail Polit publică în ziarul „Világ” un foarte important articol, în care arată care este motivul adevărat pentru care a trebuit să fie suspendată autonomia bisericii sârbești.

„...In Budapesta nu-și poate închipui nimeni amărăciunea și agitația clocotitoare de care este cuprins poporul sârbesc din Ungaria din cauza suspendării constituției bisericii sârbești. Partidele sârbești, cari până acum erau învrăjbite, au făcut să dispară orice neînțelegere între ele și s'au adunat într'un singur grup în scopul recăștigării autonomiei bisericești. Se știe, că partidele sârbești, partidul radical și vechiul partid național sârbesc a-decă partidul liberal, tocmai pe terenul bisericesc se luptau mai vehement între ele. Timp de peste treizeci de ani vechiul partid național sârbesc avea colosală majoritate în congresul bisericesc din Carloviț, atât față de partidul clerical, cât și față de cel radical. Partidul radical numai în anul 1902 a obținut majoritate, dar și aceasta se datorește sprijinului guvernului de atunci. Însă cu prilejul alegerilor din 1910 partidul radical a căzut iar majoritatea la congres au obținut-o antiradicalii, a-decă **partidul autonom sârbesc** din Croația... Deodată cu ajungerea acestui partid antiradical a-decă autonom sârbesc și în comitetul congresual, se credea, că acesta va sana mul-

tele abuzuri întâmplare sub stăpânirea partidului radical. Partidul autonom croat n'a avut însă vreme să facă așa ceva.

Întâmplările cari au avut loc în Croația în răstimpul acesta sunt cunoscute. Situația în Balcani, din cauza încercărilor din Turcia, atât sub guvernul Khuen-Héderváry cât și a lui Lukács devenea tot mai critică. Iar politica balcanică a cercurilor din Viena nu putea să tolereze existența coaliției sârbo-croate. Coaliția aceasta trebuia cu orice preț nimicită. Acesta a fost motivul procesului de înaltă trădare din Zagreb pornit în contra Sârbilor, acesta era motivul proceselor Friedjung din Viena și a lui Vasici din Belgrad, și, acesta a fost motivul absolutismului introdus de banii bar. Rauch și Nic. Tomasich, până când în sfârșit sub domnia comisarului Cuvaj acest absolutism își ajunse apogeul. În sfârșit, acesta a fost și motivul atentatului lui Jukics. Procesul în contra lui Jukics și soții este un „proces de înaltă trădare” pornit în contra Croaților, aproape similar cu fostul proces de înaltă trădare de acum patru ani în contra Sârbilor. În amândouă procesele a dominat și dominează o politică vieneză greșită.

Se știe, că atât Rauch, cât și Tomasich nu au putut crea o majoritate parlamentară a partidului guvernamental și de bună seamă, că nici Cuvaj nu va fi mai norocos. Din cauza aceasta nu va succeda nici nimicirea coaliției sârbo-croate!

Deși nimicirea acestei coaliții e în strânsă legătură cu nimicirea autonomiei bisericești sârbești.

Se știe că *lamura și majoritatea Sârbilor* din țările de sub Coroana s. Ștefan e în Croația și Slavonia. Iar deoarece partidul autonom sârbesc ca parte considerabilă a coaliției sârbo-croate, e în majoritate la congresul bisericesc din Carloveș și, deci, în comisia congresuală exerciază cea mai supremă guvernare bisericească, e clar, că nici la Viena și nici la Budapesta nu pot să tolereze, că partidul autonom sârbesc ca fracțiune a coaliției sârbo-croate, să exerciteze guvernare bisericească la Carloveș. Dar tocmai așa nu pot ei să tolereze nici o guvernare bisericească din partea partidului radical sârbesc. Deci, lucrul cel mai comod era că printr'un rescript regal să fie suspendată întreaga autonomie bisericești!

Motivul adevărat al suspendării autonomiei bisericești nu este un motiv de ordin bisericesc, ci *pur politic*, iar această suspendare a fost îndeplinită în modul cel mai dur.

Toate regulamentele, la cari congresele bisericești sârbești timp de patruzeci de ani au lucrat cu atâta diligență și fiind sancționate de către M. Sa monarhul, în mod vienez au fost abrogate, deși erau între ele regulamente foarte importante și potrivite. Așa, d. ex. *regulamentul în privința organizației congresului* a fost sancționat în 14 Mai n. 1875. Acest regulament corespunde pe deplin pretențiilor ierarhiei sârbești, deoarece §-ul 18 stabilește foarte clar *sfera de activitate* a raportului dintre ierarhie și congres. Dar și acesta a fost abrogat. Acesta e

adevărat anarhism! Este o adevărată absurditate a introduce un regulament acum învechit care a fost elaborat acum patruzeci de ani într'o epocă pseudo-absolutistică.

Politica balcanică din Viena a pretins însă această absurditate iar Ungaria a trebuit să o îndeplinească!

Amărăciunea și agitația Sârbilor din Ungaria față de această procedură este deci, foarte explicabilă.

Sârbii din Ungaria au primit mari și multe *favoruri* pentru meritele câștigate în luptele purtate în contra Turcilor. Aceste favoruri au fost respectate și de către legislația unguerească din anii 1790 și 1848, iar după reconstruirea constituției art. de lege IX din 1868 *a acordat Sârbilor deplină autonomie bisericească*.

Iar acum politica balcanică a cercurilor din Viena în contra legislației unguerești, *a abrogat*, adică a nimicit total autonomia bisericești sârbești.

Acesta nu e deloc interes ungueresc!

Cursurile de vară din Vălenii-de-Munte.

Trei lectii ale d-lui Iorga despre boierimea veche românească.

Văleni, Iulie.

În cele dintâi vremuri de trai în principate boerii erau puțini la număr așa că de o despărțire între boierii mari și mici nu putea fi vorba. Ranguri, scări de înaintare, deosebiri de toaig, islic, titulaturi erau puține date de către domnul însuși boier ceva mai răsărit. Însă pe la sfârșitul sec. al 15-lea, în tot sec. al 16-lea se ajunge la o separare în boierime deodată cu îmbrățișarea din partea ei a moravurilor bizantine. Viața intensă suflătească a Bizanțului dăinuie aproape cu formele sale întregi adoptate de imperiul otoman cu începerea anului 1453. Sultanul nu era decât un împărat bizantin cu întreaga curtea sa. Domnii români se făcură repede cunoscuți cu curtea bizantină și căutară să o imite. Numărul boierilor creșu și cronicile laudă pe un Mihnea, pentru fastul curții sale cu slujitorii mărunți, ce purtau fireturi argintate, pe un Gașpar Grațiani. Despre această nouă rânduală în șirul boierimii ne pomenesc izvoare: vestita poemă polonă a lui Miron Costin din 1680, și „*Descriptio Moldaviae*” a lui Cantemir.

Erau așanumiții „boieri de sfat”, un fel de „viziri ai Cupoliei” din Constantinopol, cari erau reprezentanții intereselor superioare, a tot ce era mai bun și nobil în imperiul otoman. Așa putu avea domnul român un sfat domnesc. Dar, paralel cu această origine a împărtelii în cei 7 boieri (după cei șapte viziri), mai are încă o alta boierimea noastră. Sfaturi domnești au fost totdeauna în jurul domnului, care nimic nu făptuia fără a se consulta cu boierii. Dovadă despre marele rost al acestei boierimi avem o învățătură a lui Neagoe către fiul său Teodosie. Mai trăia încă continuarea sfaturilor de bătrâni din cele dintâi timpuri de închegare a neamului nostru. Așa era *logofătul*, șef de cancelarie; *doi vornici* (magistri palatului), judecătorii curții, dar dela o vreme căpătără teritorii în țară pentru ținerea dreptății; *hatmanul* în Moldova, — *spătarul* în Muntenia, conducătorul oastei; *postelnicul*, (cubiculanul) avea îndatoriri de a primi pe cei ce intrau la domnul, mai târziu a devenit ministrul de externe; *păharnicul*.

Pe lângă boierii de sfat erau și boierii de divanuri. Divanurile slujiau numai pentru îndeplinirea datoriilor mari ale țării, sfātuirea tuturor boierilor cu răspundere pentru țară, deci a boierilor mari și mici, un fel de consilium maior și minor al venetienilor. Se vorbește despre dexteritatea doamnelor cari luau parte la aceste divanuri în a-și strânge picioarele cu o înțeleală neobișnuită. În divan erau stolnicul, comisul, medelnicerul, pitarul, clucerul, serdarul, cel care apăra ținuturile Covurluiului și Bugacului (Basarabia de azi) de tătari; sulgerul care se îngrijea de carne pentru masa domnească; *jitrnicul*, apoi sătrarul, ușerul, armașul, aga introdus de Mihai Viteazul. Făceau încă parte din divan postelnicul al doilea și al treilea, vornicii de poartă cari aveau meaturile, căminarul și vătămanul (vameșul).

Dar înmulțindu-se grijile domniei urmă și un al treilea rang de boieri: stolnicul al doilea și al treilea și *stolnicul, păharniceii, boierinași* — vătavii de aprozi, dregătorii cu servicii mărunte: ciohodarul, cămărașul dinlăuntru, vătavul de copii crescuți la curte cu menire de pretendenți de tron, cămărașul de dulcetuiri, de catastive, de lumini.

Pe vremea lui Petru Șchiopul avem o statistică interesantă pentru evidențierea îmbogățirii curții, care avea 4948 de curteni (cum ar fi azi dvorenii din Rusia). Când pacea avea să tindă timp îndelungat domnul dăruia acestor curteni, soldați, pământuri dar la războiu avea să se strângă sub steag. La sfaturile mari veniau „și roșii și slujitorii” — cum ne amintește un însemnător al acelor vremi. Roșii erau curteni, coborâtori din ostașii cei vechi cărora pentru serviciul în oaste domnul le dădea postav roșu. Obiceiul s'a menținut și azi în Buzău de a purta haine cu culoarea predilectă roșie. Aceștia erau boierii mici cu rol mare pe timpul lui Matei Basarab. Dela ei ne-au și rămas scrisori, atât dela curtenii munteni cât și moldoveni. În răutățile li-se soarta un astfel de boierinaș adresează în 1630 o scrisoare către logofătul lordache — probabil lordache Cantacuzino. Din scrisoarea lui și a altor curteni putem scoate o mulțime de lucruri deosebit de interesante pentru noi cari stăm să pogoritorii acestor boieri cu o viață atât de vie și strălucitoare sunt azi niște bieți țărani. Pentru noi azi pare că au mult rost frecările multe din țară, mulțimea îndatoririlor față de Turci cu miere, produse, punerea mâinii cu voinicie asupra unui petec de pământ al vreunui boier mic din partea unui puternic, jelanja altuia pentru înrolarea în oaste. Și iarăși ni se poate lumina și azi fața și rădem cu mulțămire cetind vre-o scrisoare în care un curtean roagă pe altul în preajma sărbătorii Crăciunului să-l împrumute cu intestine de porc, el fiind gata să da în schimbul de știucă.

Scrisorile ne mai prezintă încă alte două însușiri. Ele se rapoartă în întregime la evenimentele istorice, cu ajutorul lor se pot reconstrui aceste evenimente. Pe noi ne împiedecă mai găsirea acestor scrisori, al căror cuib a fost arhivele principatului ardelean — pentru jumătatea v. al 17-lea. Ne împiedecă în urma sistemului ungueresc budapesto-centric. Pe nemiluite s'a cărat în capitala Ungariei cu grămadă din aceste scrisori cari conțin deosebit de multe luminișuri asupra timpului acestuia când principatul ardelean al lui „Racoltea” avea legături strânse cu țările românești. Sub Bathorești și Racotești arhiva principatului ardelean a fost plină cu acte latine și românești. Învățul Hașdeu, un învățat social, tot ce găsea din aceste acte punea în circulație. În arhiva din Pesta găsim toate lucrurile trebuincioase nouă, precum și în biblioteca Battyány din Albaulia. În aceste acte se cuprinde toată însemnătatea jurămintelor și legămintelor domnilor noștri cu vecinii Racotești, cari au înrăurit mult asupra noastră.

Înrăurirea se observă atât de clar din felul domniei celor doi Racotești, care fel își dura con-

Să nu vinzi scump, dar să târguești ieftin”.
Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar
**mobile frumoase, ieftine
și bune**

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de pret

scirtele sale la noi. Racoți I-ii era o fire dreaptă, pătrunzător sigur și nu-l conducea nici o hărțură de a-și întinde hotarele până la marea neagră ca pe al II-lea, un smintit ca Sig. Bathori dar mai cavalierist, ambițios cu visuri de domn polon și român. Acest al II-lea Bathori a dus pierderea oștii muntene cu toate că noi îl ajutam în inotul său nesigur până la sfârșit cu credința ce odată dată cu jurământul o știam și pe atunci să o păstrăm.

Această pierdere a oștii muntene s'a săvârșit deodată cu căderea lui Matei Vodă. Acest domn a fost surpat de oastea pe care o dăruise în multe bunuri, dar nu de oastea întreagă. Nu oastea formată din țărani români, cari aveau mare iubire față de domnul Matei cu politica lui de adevărat patriarhalism țărănesc. Nu! Ci elementul introdus în oștirea românească de Mihai Viteazul, de seimeni. Acești seimeni puteau să ia pe ienicerii Constantinopolului, cari în timp de pace se jucau cu colorirea și înălțarea pe tron a sultanilor. Seimenii dădeau oastea permanentă țării întocmai ca ienicerii. Aceasta răscoală s'a născut cu nimicirea totală a oștii muntene. Raza răscolei a fost și nehotărârea în ce privește urmașul la tron al lui Mateiu (fiul domnului) al cărui chip se vede cu coroană pe cap a lui Matei de vodă în câteva mănăstiri. Iși găsisse jurământul în biserica domnească din Târgoviște cu o indioșitoare inscripție. Avea să urmeze după dorința domnului un Mihai, fiul lui Nicolae Petrașcu. Dar în puterea rudeniei, a sângelui de domn se ridică sprijinit de seimeni Constantin Cărnău Basarab, fiu al lui Radu Șerban. Acest domn avea să fie unealta răsvrățiților seimeni și darabani. Domnii se jucau în acea vreme cu viața arucându-o fără preț în schimbul unei câmpăniri de o clipă. Seimenii la provocarea haiducilor lui „Racolțea” ridicară pe Hrizea...

Acest capitol îl luminează câteva scrisori. Ori de dușman putea să se folosească de oastea românească. Dar contra oastei nevolnice o seamă de boieri cer sprijinul lui „Racolțea”. În scrisoarea adresată lui fierbe patima învinsului. Și boierii ca să-i dea mare autoritate scrisorii își spun ce au ei mai scump ca mândrie: își zic „seimenii” și lui „Racolțea” îi dau cinstea voevodilor români cu titulatura: *Io Racolțea*.

Alături de haiducii lui Racoți trebuiau să pășască în satisfacerea tuturor ambițiilor lui oștenii lui Gheorghe Ștefan, ca un fel de răscălată că cu ajutorul „caprelor dela munte” a doborât pe Vasile Lupu și s'a făcut domn, pentru că fusese să mănânce din acelaș fruct al pribegiei puțin mai târziu. Și de altfel mai avea mari datorii de achitat lui Racoți pentru cari mitropolitul Moldovei, cu toți episcopii și boierii mari îl roagă să-l mai aștepte. Scrisoarea e plină de înșoșie ce caracterizează neamul moldovenesc din cele mai vechi timpuri, duioșie ce umple întreaga poezie a lui Eminescu, fiecare cuvânt al lui Eminescu poartă în sine unda românească ce a trecut în toate părțile românismului, prinsă în Ardeal de poetul Goga.

(Va urma.)

Mașinile lucrate în atelierul propriu se capătă la

LENGYEL ISTVÁN

PRĂVĂLIE DE PĂLĂRII ȘI SPECIALI-
TĂȚI DE MODĂ PENTRU BĂRBAȚI

Oradea-mare — NAGYVÁRAD

Piața Beiner nr. 1. Telefon: 12—48.

Pentru aeroplanul Ardealului.

Vestea despre hotărârea Aradanilor de a aduna suma trebuincioasă pentru construirea aeroplanului „Vlaicu III”, a stârnit bucurie și însuflețire în toate păturile publicului românesc. Poporul românesc din Ungaria și Ardeal simte instinctiv, că i s'a oferit cea mai strălucită ocazie să-și dovedească înaltele sale aptitudini pentru cultură și totodată îndreptățirea sa la considerarea neamurilor civilizate ale lumii și la viață descătusată din lanțurile robiei, în care se află.

Zborul splendid al lui Vlaicu dela Hațeg la Orăștie, urmărit de contele BETHLEN și marele proprietar KENDEFFY din valea Hațegului, a stors în cele din urmă și recunoașterea și admirația Ungurilor, cari trebuie să simtă, că acel popor, din sinul căruia s'a născut aviatorul Aurel Vlaicu și acel popor care știe să înțeleagă atât de nimerit rostul aviației, este imposibil de ținut în noaptea sclăviei, căci geniul său îl îndreptățește la lumina libertății.

Spre a se întipări cât mai adânc în conștiința tuturor marele fapt al hotărârii luate de frații noștri din Arad, reproducem din nou în întregime protocolul publicat în numărul nostru din 19 Iulie (1 August):

Protocol

Luat în conferența ținută în Arad la 16/29 Iulie 1912 sub prezidiul d-lui SAVA RAICU, directorul executiv al institutului de credit și economii „Victoria” din Arad. Protocolul îl scrie Aurel Călnicean, contabil-controlor consistorial în Arad.

D. Sava Raicu, directorul executiv al institutului de credit și economii „Victoria” din Arad a convocat pe toți intelectualii români din Arad la o conferență confidențială pe azi la orele 6 d. a.

La această convocare s'au prezentat la timpul fixat în sala specială dela restaurantul „Millenium” peste 50 de intelectuali români din Arad. D. Sava Raicu arată, că scopul convocării a fost să se discute chestia aeroplanului Vlaicu III. Dsa amintește învingerile glorioase ale aviatorului român la Aspern și descoperire faptul, că pentru demonstrarea perfecțiunii sistemului de aeroplan, inventat de acest aviator român, este indispensabilă construirea unui nou aeroplan, între condiții mai favorabile, cu motor mult mai puternic și folosindu-se la construirea lui toate experiențele realizate până acum prin sborurile inventatorului. Descoperire însă totodată și cruda realitate, că aviatorul Aurel Vlaicu, fiu de țaran român, nu dispune de mijloacele materiale pentru a suporta cheltuielile construirii unui nou aeroplan, care recere o sumă de cel puțin 30 mii coroane. Arătând marea însemnătate culturală a problemei cuceririi văzduhului, care până în timpul de față pare a fi rezolvită în chipul cel mai norocos prin Aurel Vlaicu, fiul națiunii române din Ungaria și Ardeal, d. Sava Raicu adresează celor prezenți întrebarea, dacă oare nu se resimte necesitatea, ca însuși poporul român din Ungaria să dovedească îndreptățirea sa la considerația neamurilor civilizate ale lumii inseriindu-și acest drept în istoria civilizațiunii omenesci prin

faptul, că înțelegând rostul civilizatoric al marelui probleme, care este cucerirea văzduhului, din sărăcia sa și chiar în starea mizeră, în care se află, cu însuflețire curată și din iubire pentru problemele civilizațiunii universale ofere fiului său mijloacele materiale de lipsă pentru construirea unui nou aeroplan?

Cuvintele dlui S. Raicu sunt acoperite de aplauzele celor de față și din acestea aplauze d. Sava Raicu constată cu bucurie, că gândul său a fost înțeles și că cei de față sunt hotărâți a lua inițiativa pentru adunarea sumelor trebuitoare la construirea aeroplanului Vlaicu III. Dă apoi cuvântul dlui V. Goldiș cu rugarea să facă acesta propunerile pozitive în această mare chestiune.

La propunerea dlui V. Goldiș conferența în unanimitate și cu mare însuflețire aduce următoarea hotărâre:

1. Intelectualii români din Arad, adunați în conferență la 16 (29) Iulie 1912, hotărăsc lansarea unei subscripții generale pentru construirea unui nou aeroplan prin aviatorul român Aurel Vlaicu.

2. Se constată că pentru scopul indicat se recere o sumă de cel puțin 30 mii coroane și în urmare se decide, ca subscripția să fie continuată până la această sumă.

3. Pentru ducerea la îndeplinire a acestei afaceri conferența institue un comitet sub prezidiul dlui Sava Raicu, directorul executiv al institutului de credit și economii „Victoria” în Arad, fiind membri dd. Roman R. Ciorogariu protosincol, Dr. Ștefan C. Popp deputat dietal și avocat, Iuliu Herbay secretarul societății de asigurare „Transilvania”, Ioan Nemet avocat și Vasile Goldiș secretar consistorial, notar: Aurel Călnicean contabil-controlor consistorial, cas-sar: Virgil Antonescu funcționar la „Victoria”.

Acest comitet va dispune de banii adunați, va îngriji de întrebuințarea lor în scopul pentru care s'au adunat, va da publicului la timpul său socoată despre sumele adunate și peste tot va stabili în înțelegere cu aviatorul Aurel Vlaicu toate condițiunile între cari sumele adunate vor avea să fie destinate scopului lor.

4. Suma minimală pentru subscripție se fixează la 20 cor. și toate sumele destinate acestui scop se vor trimite la adresa: „Victoria” institut de credit și economii în Arad, unde vor fi administrate gratuit.

5. După terminarea colectei numele tuturor contribuenților cu amintirea sumelor dăruite se vor înscrie într'o carte de aur, care se va așeza spre păstrare în muzeul Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român ca vestică dovadă despre vrednicia acestui popor.

Astfel conferența își termină agendele și se disolvă.

D. c. m. s.

Sava Raicu,
președinte.

Aurel Călnicean,
notar.

Pentru aeroplanul „Vlaicu III.” au mai contribuit următorii:

	Cor.
Transport	1950.—
65. Vasile Beleş, protopop gr. or. Arad	20.—
66. Dr. Ilie Precupaș, avocat Arad	20.—
67. Dr. Silviu Pășcut, avocat Boroșineu	20.—
68. Dr. Teodor Burdan, adv. Boroșineu	20.—
69. Ioan Șandru, econom Seleuș	20.—
70. Pompilius Thomas M.-Radna	20.—
71. Nestor Selegean, Comlăuș	20.—
72. Dimitrie Selegean, econom Șepreuș	20.—
73. Dr. Al. Stoinescu, Arad	20.—
74. Dr. Gavril Suciș, adv. Hațeg	20.—
75. Ambrosiu Bersan, senator orășenesc Hațeg	20.—

Fabrica de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de piatră a lui

Iosif Nagy
Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori-și-ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferează lucrări de marmură pentru mobilaturi. În urma modelului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efeptuesc vinderi în mare și în mic liferez colegilor de branșă și obiecte singuraticice, în prețul de fabrică.

Aviz!

Am onoare a aduce la cunoștința on. public, că mi-am deschis *cancelaria advocațională în Caransebeș*, Strada Traian Doda nr. 368 (vis-à-vis de casa d-nului protopop Ghidiu).

Ca stimă
Dr. Nicolae Biraescu,
advocat.

ANUNȚ.**Un candidat de avocat**

cu practică și un cancelist român, care manuează mașina de scris, află aplicare în cancelaria avocatului *dr. Ioan Suciu, Borosneu* (Borosjenő, Arad m.)

Un învățăcel

se primește imediat la tipografia **MINERVA**, *George Țăran, Lugoj*, Internatul gr. or. de fete. Dela reflectanți se cere etatea de 14 ani, să aibă 2 clase gimnaziale sau civile, și să fie onești.

Licitațiune minuendă.

Pentru renovarea biserici gr. or. rom. din Văliug (Ferenzfalva), protopresbiterat: Bocșimontane, se escrie licitațiune minuendă.

Prețul esclamării: 2200 coroane.

Licitațiunea se va ținea Duminica în 29. Iulie (11 August) 1912 în s. biserică din loc la 2 oare p. m.

Licitații vor avea să depună vadiu de 10% după prețul de esclamare.

Intreprinzătorii vor avea să supoarte spesele avute cu specificațiunea de spese, contract și timbre și nu au dreptul a pretinde diurne sau spese de viatic.

Comuna bisericăască își rezervă dreptul de preferință asupra acelor intreprinzători, în cari are mai multă încredere.

Contractul încheiat, pentru intreprinzător, este valabil îndată după subscriere, ear' pentru comuna bisericăască numai după aprobarea lui de Ven. Conzistoriu diecezan.

Specificațiunea de spese și condițiunile să pot vedea în orice zi la oficiul parohial.

Văliug, (Ferenzfalva) în 17/30 Iulie 1912.

(236, --1)

Comitetul parohial.

„Doina” tipografie și librărie, societate pe acții în Beiuș.

Concurs.

Deschidem concurs pentru ocuparea unui post de conducător de librărie.

Reflectanții vor trebui să arate calitatea în care au fost aplicați până aci și să probeze că sunt destoinici a vinde în prăvălie, a face comanda, corespondența și contabilitatea.

Ofertele, cari vor trebui să conțină și pretențiunile privitoare la salarii ale reflectanților, — să se adreseze până la 22 August st. n. subsemnatei direcțiuni.

Direcțiunea tipografiei și librăriei „Doina”
soc. pe acții în Beiuș.

(235, 1-3)

Un mare și cunoscut

Institut de asigurare caută pentru birourile sale din Budapesta oficianți, cari afară de limba maghiară mai vorbesc și scriu perfect (literar) românește. Acei cari au mai funcționat pe această carieră, sunt preferați. Ofertele cu indicarea vrăstei, calificației, ocupația de până acum și pretenșiunile de plată, precum și cu arătarea referințelor să se trimeată sub „Nouă carieră” („Uj pályá”) la adresa: **Eckstein Bernát** hirdetője, **Budapest**, VII. Erzsébet-körút 37.

„DRĂGANUL” Institut de credit și economii societate pe acții în Beiuș.

CONCURS.

Direcțiunea institutului de credit și economii „Drăganul” societate pe acții din Beiuș publică concurs pentru ocuparea postului de *practicant* cu termenul de 15 August st. n. 1912.

Doritorii de a ocupa acest post au să dovedească, că au absolvat o școală comercială cu examen de maturitate.

Salariu anual 840 cor.

Ofertele sunt a se înainta la adresa direcțiunei.

Postul este a se ocupa imediat după alegere.

Direcțiunea.

AVIZ!

În magazinul de lemne din comuna Maroseperjes (Chelmac com. Timiș) al domnului dr. Ștefan C. Pop se află de vânzare **bârne** (groși) de 2, 2½ și 3 metri lungime cu 75 fl. 90 fl. și 1.10 cor. — **Stâlpi** de 2, 2½ metri cu 1.60 cor. și 2 cor., pe ales cu 15% mai scump. Aceste produse sunt pregătite din cel mai puternic goron (gârniță). Comuna Maroseperjes (Chelmac) zace pe malul stâng al Murașului dela Lipova în depărtare de 15 klm.

Informații se capătă la proprietar atât în comuna numită cât și în cancelaria advocațională din Arad.

(238)

1—2 studenți (băieți mai mici)

se primesc în vipt și provedere la un ofician, unde vor fi bine îngrijiți și controlați în progresarea studiului — *Révai utca 10.* (237, 1-3)

ATELIERUL DENTISTIC

ni-l-am mutat din Strada Forray pe piața SZABADSÁG-tér.

Garnituri de dinți fără pod,

pe cari cu abatere dela sistemul vechi nu le mai lucrăm din cauciuc, ci din cele mai nouă materii inventate, cari sunt fără nici un miros și gust, nu se tocesc și
:: :: nu se frâng. :: ::

Lucrări în aur și platină executăm pe lângă prețurile cele mai moderate.

med. **BERTALAN KURZER** și
ERNŐ VIDOR de Mártafa.

Dacă îți asudă picioarele întrebă-tează renumita

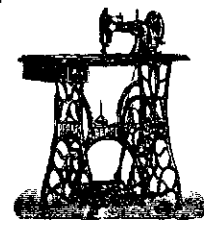
„Cremă de piu a lui ERÉNYI”

1 borcan mare . . . 1 cor.
1 borcan mic . . . 60 fil.

Se poate cumpăra în toate drogheriile, prăvăliile de galduterii și ghetă și în toate bărbieriile, precum și dela preparatorul

TIVADAR ERÉNYI

ARAD, Strada Aulich Lajos n-rul 20.

CUCHT HUGO

mechanic

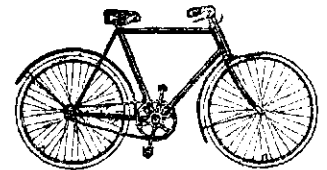
BISERICA-ALBĂ str. Becher 6.

DEPOZIT de renumite mașini **PFAFF** pentru cusut, de cârpit ciorapi și brodat.

MAȘINI de cusut **PHÖNIX** și **NANMANN**, biciclete **STYRIA** și **WAFFENRAD** toate părțile constructive la mașini de cusut și biciclete cu prețurile cele mai ieftine.

ATELIER pentru reparaturi foarte bine aranjate, motor electric.

PĂRȚI CONSTRUCTIVE electrice, sonerie, lămpi de buzunar aparate de electrizat. **IN ATENȚIUNE:** nu în agenți voiajori și așa prețurile sunt mai ieftine, cu firmele și agenții acestora trimiși pe sate nu stau în nici o legătură.

Salon de haine bărbătești**J. Schneider, Sibiu**

Hermannsplatz 8, etagiul I.

Palatul Habermann. (Nagyszeben).

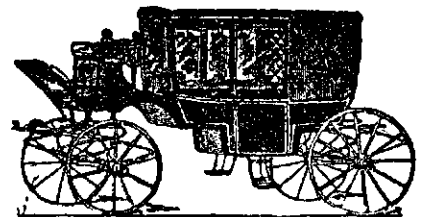
Prima fabrică de trăsuri, cu instalațiuni de mașini este a lui

Kovács István

TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS
str. Fröbel nr. 58 (casa proprie),

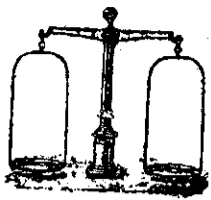
fabricant de trăsuri și autocaroserie

furnisorul postelor reg. ung. și mehaniz-melor militare.

Mare deposit permanent de totfelul de trăsuri și calese noi și folosite.

Atelier de reparatură. Ateliere de făurire, rotarie și de lustruit.

In lucratoarea electrotehnică și mehanică și Institutul concesionat de autorități de instalări electrice.

ALFRED POLATSCHIK

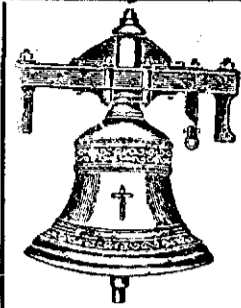
Budapest V. str. Nagymező utca 64.

Se lucră: tot felul de instrumente chimice-fizice, monometre și executarea brevetelor. Cântare de precizie pentru farmaciaști, drogerii și aurari. Instalări de lumină și soner (clopoțele) electrice, telefon de casă pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Frideric Hönig

Arad, str. Rákoczi nr. 11-28.

∴ Premiat la 1890 cu cea mai mare medalie de stat. ∴

turnătorie, fabrică de clopote și metal, aranjată pe motor de vapor :
Fondat la 1840.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de plătire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote la turnarea unui și aceluiaș tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20-30 procente la greutatea metalului. Recomandă totodată clopote de fer ce se pot învărti și postamente de fer, prin a căror întrebuițare clopotele se pot scuti de crepat chiar și cele mai mari clopote se pot frage fără să se clatine turnul. Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se pot învărti cum și turnarea din nou a clopotelor vechi sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o suprasolvire neînsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

Numărul telefonului 23.

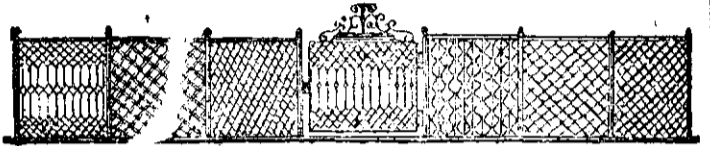
Ujj Janos,

stabiliment industrial de ciment, în Kisjenő-Erdőhegy și Nagyzerind. (Aradmegye).

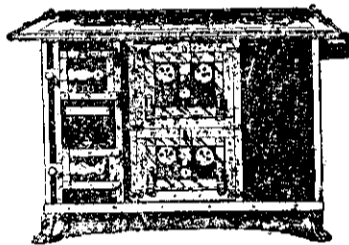
Execută țevi de beton, plăci de pavaj, plăci de marmură artificială, terrazzo și mozaic, colonne, scări, lavițe, cărămizi, țigle, inele de fântâni cu fer, plăci sub sobe, vălaie de ori-ce lungime, etc. etc.

Acest stabiliment lucrează și proiectează de cheltuieli și planuri pentru pod de beton cu construcție de fer și pentru betonizarea trotoarelor.

Prima fabrică în Ungaria de nord alui Kozár Lajos

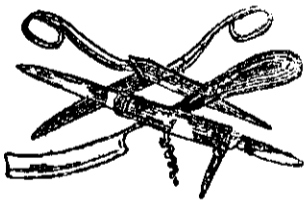
pentru țesutul și împletirea sîrmel (drot), îngrădiri (garduri), tot felul de site, ciur, ornamente de lăcătușerie, construcții de fier, sobe (sparherturi), cuptorase etc. Fabrică totfelul de garduri din sîrmă (drot), din aramă galbină, din fier înstruit cu coloriu sau argint viu, țesături de rabit, rosteie de ciuruit, coșeri pentru petriș și trăsție împletită pentru plafond (structură). Despătamânt deosebit pentru fabricarea lucrărilor pentru edificii și ornamente de lăcătușerie, coridoare, trepte, grilaje de fier, verande din sticlă, uși de fier scutite contra focului și construcții de fier. Despătamânt din nou aranjat pentru fabricarea a totfelul de sobe (sparherturi) dela executarea cea mai simplă până la cea mai pompoasă, cu îmbrăcăminte de pământ (cahale, olane) în colorii sau albe. Prospect trimit gratis. Vinzătorilor procente corăspunzătoare.

JOAN TEJNOR

Timișoara-Fabric, Andrassy-u. 18.

Recomand numai fabricate de clasa primă ca: cuțite de buzinar, briciuri de ras, foarfeci de oțel, instrumente chirurgice, tacâmuri, unelte de grădină, bantage; legături la curarea morburilor se efectuează prin oameni experți. Ciorapi de gumă, specialist pentru mâini artistice, picioare și alte aparate ortopedice, preservative, ascuțiri, reparaturi, nichelări se efectuează garanție de oameni experți.

TRIUMFUL INDUSTRIEI UNGURESTI DE FER SI METAL!

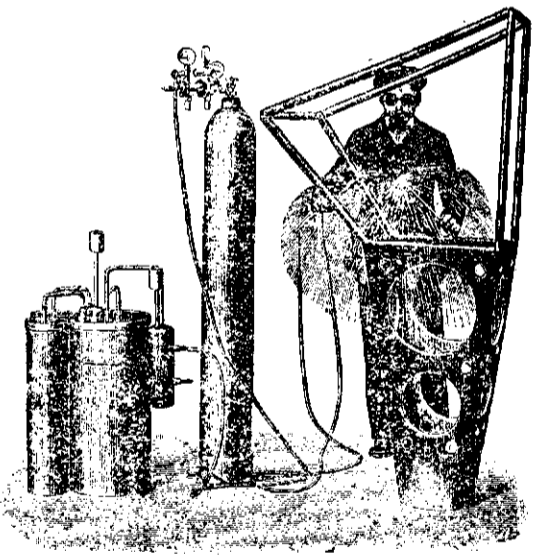
Prima fabrică ungurească de autogen și aranjamente de lipit și tăiat a lui

Körmendy Ferencz

BUDAPESTA, Strada Dalnok nr. 3.
Telefon 20-59.)

Expediază aranjamente pentru lipit și tăiat sistem propriu. Aranjamentele acestea speciale se pot întrebuița pentru lipirea și tăierea oricărui metal.

— Invenție maghiară! —
Execută: rezervoarii de apă, boilere, încălzitoare, cazane, precum lipirea obiectelor de fier, oțel și alte metale, atât în loc ca și'n provincia. Instrucții pentru lucrarea practică a lipitului se dau gratis.

Magazin de trusouri pentru mirese.

Albituri pentru fete și băieți în seminarii

conform regulamentului, execuție plăcută, cu prețurile cele mai ieftine.

Cu prospecte servesc cu plăcere.

Rosenblüh H. és Tarsa magazin de modă Arad

Mare magazin de resturi de pânză moale pentru cămeși 1 m. 60-64 fl.
Pânză de ață groasă cor. . . 1.40
" " " subțire " . . 1.50
Lepedee durabile, fără cusătură, calitate bună 1 bucată coroane . 2.80

Joupon de mătase taffet

changan acum . . . cor. 9.—
calitate mai grea . . . " 11.—
moire în orice culoare . . . " 8.—

Stoor de dantele aplic. 1 b. 6.20

Perdele grele, mare magazin de lepedee.

Corsete „Herveth“, calitate excelentă, 1 bucată . . cor. 7.—

Resturi de broderii elvețiene.

GHEORGHE CIOROGARIU

MĂESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

Iși recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu : : : prețuri moderate. : : :

In atenția celor ce zidesc case!

TEODOR CIOBANZIDAR DIPLOMAT ȘI ARCHITECT
ARAD, Str. Deák-Ferencz 20.

Cu onoare încunoștiințez pe on. public, că **in branșa arhitectonică** execut tot felul de întreprinderi, transformări de zidiri vechi, repararea de biserici române și școli, precum și zidirea lor.

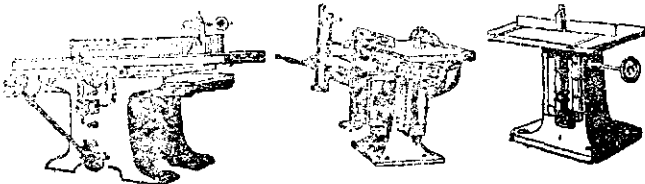
Cu planuri și bugete servesc cu prețuri cât se poate de moderate. Comande primesc atât în loc, cât și în provincie. Rugând sprijinul on. public român semnez

Cu stimă
Teodor Cioban.

Orova Károly,inginer-mechanic
diplomat.

Budapest, V., Kálmán-utca 24.

Telefon 146-38.

Reprezentantul fabricii de lucrare a lemnului de specialitate:

TEICHERT & SOHN, LIEGNITZ.

SPECIALITĂȚI: Herestraie rapide și cu două tășuri instalare completă de herestraie cu aburi și uzine. Garnituri pentru tăiatul lemnului cu elevator sigur. Mare depozit în mașini și unelte pentru lucrarea lemnului pe seama măsarilor și inginerilor!

Condițiuni favorabile de plată!

Catalog trimis gratuit.

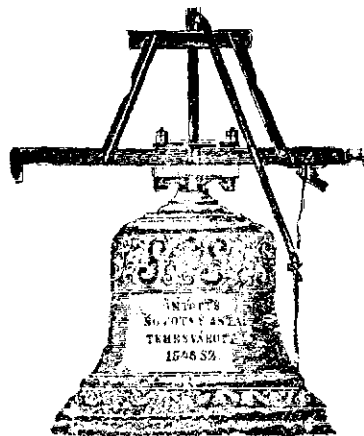

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorie de clopote. — Fabrica de scaune de fier pentru clopote alui

ANTONIU NOVOTNY, TIMIȘOARA-FABRIC.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre făgrea de clopote întregi, armonioase pe garanție de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce în ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel scutite de crepare. — Sunt recomandate cu deosebire **CLOPOTELE GĂURITE**, de dânsul inventate și premiate în mai multe rânduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violta — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în ton cu un clopot de 461 kilograme patentat după sistemul vechiu. — Se mai recomandă spre facerea scaunelor de fier bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fier bătut — ca și spre turnarea de toace de metal. — Prețuri-curente ilustrate trimis gratuit.

„RADIÁL”

societate pe acții pentru construirea de mori. (Malomépítészeti részv.-társaság.)

Adresa telegrafică:
Radiale Budapest.

Budapest, VI., Szabolcs-utca 6. SZ. Telefon: 125—23.

Pe baza celor mai bune recomandări dela morile ungurești austriace și streine, precum și în baza multelor referențe

Recomandăm:**Sitele-Radial, model 1911,**

cari se află de potrivite la

ori-ce măcinat și acoardă multe avantaje

prin faptul că se poate regula după plac, pentru diferite trebuințe. — Catalog și deslușiri gratuit.

Expediție repede!

Mașini, piese pentru mașini, garnituri complete pentru mori și hambare, mașini pentru curățirea acestora, mașini de transport precum și garnituri de transmisie a energiei.

Preparatele „BLEYER“:

Cremă Ilona . . . 1 cor.
 „ săpun 1 cor.
PUDRĂ „ . . . 1 cor.

PARFUMURI veritabile franceze dela 2 cor. până la 30 cor., în orice preț. La comenzi de 10 cor. expediarea o face francată farmacia „ILLES PROFETA” a lui

BLEYER

BUDAPESTA, VIII., Strada Illés n-rul 15.
 (In colțul străzii Prater.)

Nou atelier pentru gravură de firme!

Postul conducător al atelierului de gravură a lui CZELLER ISTVÁN Zöldy Gyula, și-a deschis în Arad, piața Szabadság nr. 22 (Palatul Teatrului) un atelier modern de gravură pentru firme. Aducând aceasta la cunoștința on. public, roagă binevoitorul sprijin:

Zöldy Gyula, pictor
 artistic, de firme și embleme.

TELEFON nr. 10.

TELEFON nr. 10.

Crema Viola are un efect neîntrecut pentru îngrijirea mânilor și a feței. După întrebuințarea de câteva zile numai, face pielea uimitor de frumoasă, încât toți îi admiră efectul. Depărtează de pe față toate zgrăbunțele, comedoni (coși), pistuie, petele de mai și îi dă pielei o culoare albă și sănătoasă. În tre bui n ț a r e a: înainte de întrebuințare fața și mâna trebuie spălată cu apă moliceică și cu săpun Viola. Pelea uscată bine e a se unge ușor de mai multe ori peste zi.
Prețul 1 cor. 50 fileri.

Săpunul Viola E liber de leșie, nu conține nici un fel de substagță corosivă și are un miros deosebit, mărește efectul cremei Viola în mare măsură. **Prețul 1 buc. 1 cor.**

Pudra Viola e cea mai bună și cea mai inofensivă. **Prețul 1 cor. 50 fileri.** — Se pot cumpăra dela

ELEMER NAGY farmacia „Pállfy”

BUDAPESTA, II., FŐ-utca 80 (in colțul dela Kacsa-utca)

Nouă mină de cărbuni pe linia ferată cenădană

Atragem atențiunea on. proprietari de mașini de îmlătit asupra acestei noi mine de cărbuni, de unde pot primi cărbuni fără praf și curățiți. Totodată atragem atențiunea și a acelor cari se ocupă cu

încălzirea cazanelor ori cu arderea țiglelor

Cu proiecte de spese și orice explicați servește cu plăcere

Körösvölgyi kereskedelmi és ipari szövetkezet, Honcő.

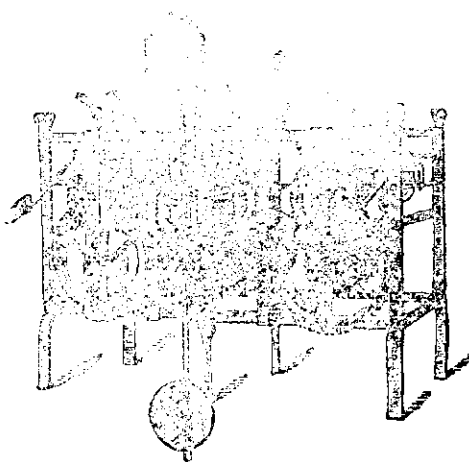
PAPP K.

orologier de turnuri, lăcătuș artistic, de zidiri mașini și lucrări de aramă.

Temesvár-Gyárváros,
 Fő-utca 31.

OROLOGE de TURN
 construcția cea mai nouă și solidă pentru biserici și școli, precum și reparaturile astorfel de oroloage să efectuească conștientos și ieftin. Preliminar de spese gratuite.

Prețgătește Mașini pentru fabricarea de gheață, pentru răcire, aparate de ars rachie și fabricarea berei, apaducte de mare presiune și reparațiile necesare, cu prețuri ieftine. La privirea lucrării se prezintă pe cheltuiala sa.

PORTLANIT

veritabile de Zimony **ardesie de asbest** cel mai bun material al timpului de față pentru acoperirea caselor. Pentru durabilitate garanță de 50 ani. Unicul loc de vindere

la fabrica de mobile de lemn alui

Ludovic Fülöp,
 ARAD, Hajó utca 1.

Telefon 75.

Prospecte gratuit.

INȘTIINTARE!

INȘTIINTARE!

Aduc la cunoștința Onor. dame, că

Atelierul meu de croitorie modernă pt. dame

l-am mutat în

Józseffőherezeg-ut nr. 1, etajul I.

(Vis-à-vis de primarie.)

Execut cele mai elegante și moderne trusouri pentru mirese, cu prețurile cele mai convenabile, precum și lucrări engleze și franceze.

Rugând binevoitorul sprijin al on. dame sunt eu stimă:

Ernstné Glück Hermina

Se primesc fete cu plată și învățăcele.

Doar n'ai mâncat ceapa ciorii?

să cumperi gramafon ori eufon în rate cu prețuri întreprite, când eu dau gratis un eufon de concert fiecăruia care cumpără dela mine 15 plăci duple noi pentru 30 fl. Gramafon mare, pe lângă garanță 12 fl.

Mare asortiment de Pathefon și plăci.

Reich Aladár

mare magazin de instrumente muzicale

Budapesta, VIII., str. Népszínház nr. 27.

Cereți imediat catalog de prețuri.

Reuniunea română de înmormântare din Sibiu

recomandă cu toată căldura binevoitoare atențiunii a numărului nostru public din Sibiu și din provincă

întreprinderea proprie de înmormântări

bogat sortată cu tot soiul de obiecte trebuincioase la înmormântări, între cari sicriuri, cununi, acoperitoare, ghete (păpuce), felinare, cruci, care funebre, etc. etc.

Prăvălia Reuniunii

:: :: Strada Quer Nr. 3. :: ::

(casa fabricantului G. Moess) se găsește sub îngrijirea dlui **Ioan Roman** (patronul salonului de barbierie din strada Quer — Poplăcii-mici — nr. 4), care stă la dispoziție în toate afacerile privitoare la înmormântări, fie în Sibiu, fie la transportarea de morți afară de Sibiu.

Inmormântări se fac de clasa I, II. și III. Inmormântarea membrilor răposați ai Reuniunii se face cu preț redus! Comandele se îndeplinesc cu provenire și cu toată punctualitatea. :: Întreprinderea se îngrijește de trăsuri, de tot soiul de tipărituri, ca redactarea și tipărirea anunțelor funebre, etc. etc.

Cum venitul curat al întreprinderii e menit să înmulțească fondul „Azilului” pentru adăpostirea orfanilor și neputincioșilor noștri scăpătați, preoțimea, dascălimea și ceilalți cărturari ai noștri, sunt rugați a stăruii pentru înscrierea de membri la Reuniune cu taxa de cor. 2 de înscriere și 60 bani după cazul de moarte al câte unui membru și pentru a se folosi de întreprinderea noastră în cazuri de înmormântări.

Pentru biroul Reuniunii:

Pant. Lucața, Romul Perlan, Vic. Tordășan
prezident-director cassar secretar.

Arme de vânătoare

sistem Novotny,

Revolvere

sistem

Frommer, Browning, Steyr-Pieper.

Floberte și pistoale, gramofone de tot soiul, violine, flaute, tamburine, ghitare, cimbale, citere, harmonice. Binocluri și ochiane originale franceze, ochiane cu prisme sistemul cel mai nou, aparate de fotografiat, candelabre, mobile de aramă, dulapuri de gheață, căhale, cuptoare, aparate moderne de ras, jamantane de piele veritabilă, non plus ultra în eleganță și durabilitate de toată mărimea, jente de mână, precum și **tot felul de articole de sport** cu prețurile cele mai ieftine și de calitate cea mai excelentă

se pot cumpăra pe rate lunare minimale

în conturent semestral sau anual dela

„GENTRY”

Societate pe acții pentru mărfuri comerciale și articole de sport.

BUDAPESTA VII. Bulevardul Elisabeta No. 48.

Scrieți românește!

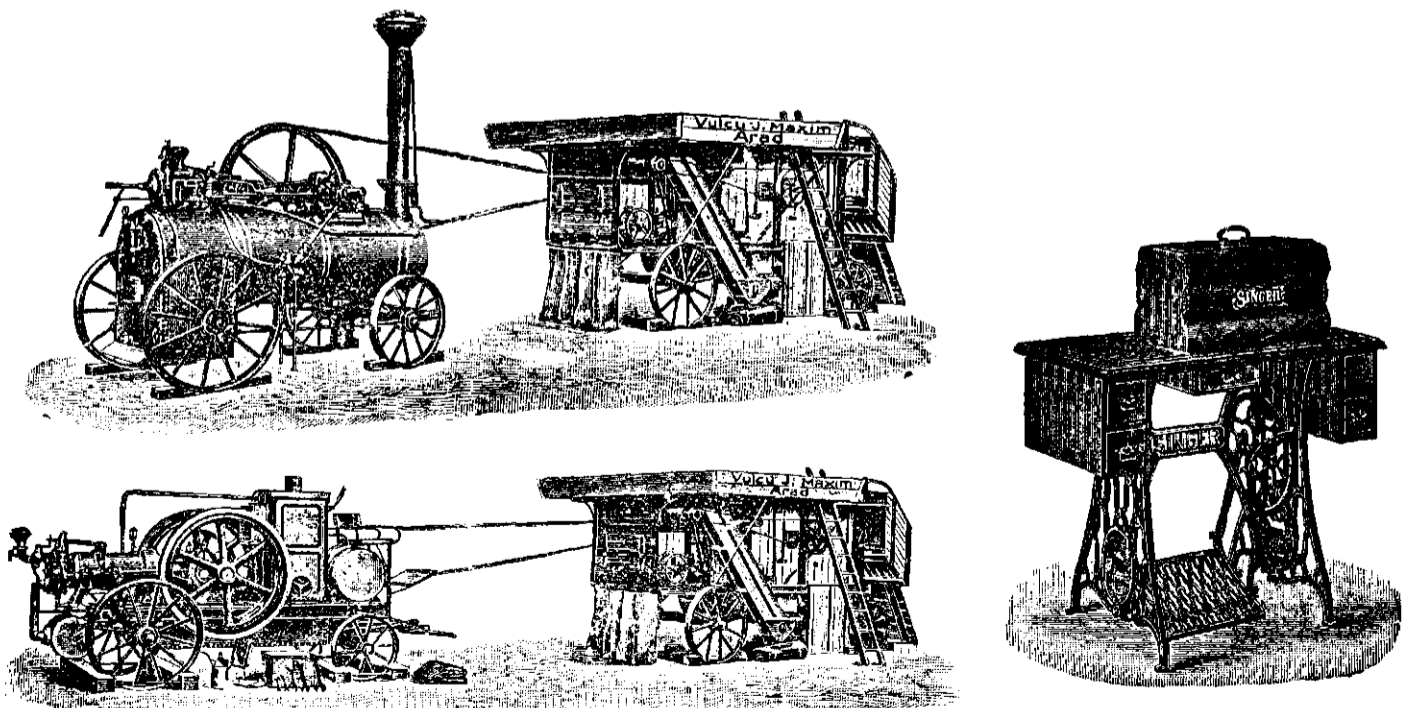
Liste de prețuri trimitem gratis și franco oricui despre oricare articol.

MAXIM I. VULCU

FABRICANT ȘI NEGUȚĂTOR DE MAȘINI

ARAD, Strada Fábrián László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

Atrag atențiunea Onor. public asupra marelui meu magazin de mașini și fabricate americane, ca cele mai bune și renumite mașini de săcerat și legat snopi Plano, fabricatul cel mai bun al lui Cormic din America, mașini de cosit nutreț și Garnituri compl. de treerat cu aburi sau motor. Uleiuri de mașină și motoară, curele, unsoare de mașină, saci, ponieve, măji, și toate trebuincioasele mașinilor de treerat, precum și pluguri, grape americane, mașini de sămănat și tăiat nutreț și, alte requisite economice.

Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cai spre cumpărare.

==== Câtiva învățacei din casă bună cu 2—3 clase gimnaziale angajez. =====

MICA PUBLICITATE

Se plătește de cuvânt 5 (cinci) fileri. Titluri sau cuvinte mai groase 6 fil.

In căsătorie

caut o fată inteligentă, bine crescută, poate fi și fără zestre, afară de limba română să posadă cel puțin încă una străină din patrie. Eu de 2 ani am o prăvălie de modă pentru domni și dame cu un capital propriu de cor. 40.000 și sunt în vârstă de 30 de ani.

Reflectantele să se adreseze direct mie. La caz scrisorile se înapoiază sub cea mai mare discreție. *Sima Micșu* comerciant, Titel.

Cărți postale ilustrate

frumoase, cu flori și altele se vind 100 bucăți cu 3.20 coroane franco. Cer sprijinul librarilor și negustorilor români. *Constantin Petrușiu* pictor amator, Soborșin.

Agronom

cu calificare superioară, necăsătorit, se caută pentru administrarea unei moșii de întindere mai mare. Oferte să se adreseze:

„Biroul agricol“, Szászsebes.

CREMĂ PENTRU FAȚĂ

pudre, parfumuri, apă de Colonia, perii pentru dinți, păr și haine, pieptene, ace pentru păr etc., de calitate cea mai bună, — mare asortiment, — se pot căpăta în drogheria

Török Andor és Társa
Arad, Andrassy-tér 20. Telefon 900.

O baefișă

dorește să corespundă din distracție cu un tânăr inteligent. Adresa: „Doina“ postrestante, Marosvásárhely.

Caut o violină bună,
întreagă. Oferte către Tiberiu Vuia, gimnazist Ağa, (Temes megye.)

Mașinist

Caut post de mecanic la o moară cu aburi. Am cele mai bune atestate în această branșă și ca lăcătar de armatură și electricitate. Adresa: *Mihai Mihailov* în Révanjfalú (Tórontal m.)

Elev farmacist

inteligent, harnic și cinstit găsește loc în condițiuni avantajoase la „Farmacia Romană“, *Constantin Dumitriu* în Roman (Moldova).

Primește un învățacel

în prăvălia mea mixtă. Reflectanții să se adreseze subscrisului *Fasilie Ciorogariu* R. Pécška (com. Arad.)

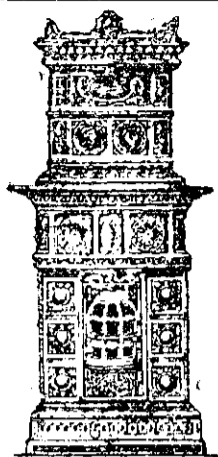
Se vinde o crâșmă

în Föalak Doritorii de a o cumpăra să se adreseze lui *Lazar Martin* crâșmar, Föalak

Învățacel

afă aplicare în legătoria de cărți: *Iustin Ardelean*. Arad str. Weitzer nr. 13.

Fabricant de cuptoare de lut.

SCHÖN JÓZSEF, Lugos

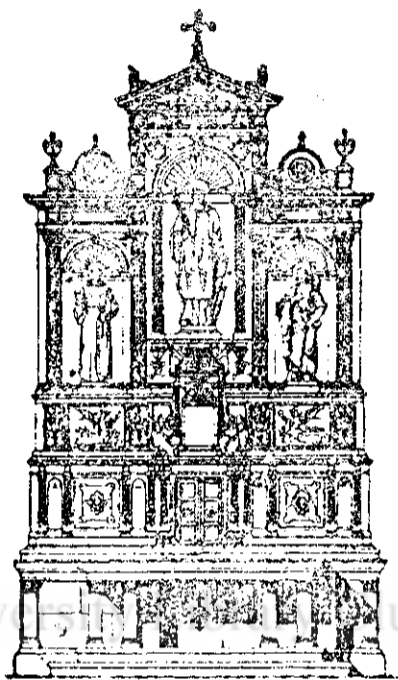
Szt. István-u. 36. Kossuth-u. 21.

Atrage atențiunea on. public că primește pregătirea a ori-ce fel de

cuptoare

descărcare și zidirea vetrelor de fert cu prețuri convenabile și pe lângă serviciu prompt și conștiințios.

Comandele se execută imediat.

Bittenbinder József,

sculptor și arhitect de altare

Temesvár-Erzsébetváros

Hatyu utca 61 szám (casa proprie).

Face totfelul de mobilier de biserică, așa ca: *Iconostase și altare, statui de piatră șlemn, amvoane și sc. ne de spovedanie, Siciul Domnului, Grota Mariei de Lour, cristelnițe, icoare de stațiune, sculptură în relief sau pictură, străni, pictură de biserică și altare.*

Renovează în stil altare vechi, amvoane și statui, aurește și marmorează. Preț curent, preliminar de spese și planuri gratuit. — Dacă sunt chemat pentru examinarea lucrului, mă duc ori-unde pe cheltuiala mea proprie.

CIRCUL CHARLES

CHUNG SIHI

grup chinez. Jonglör, escamator, grup de acrobați cu plete.

Fakiri originali din India sub conducerea marelui fakir Abdul Mea.

Cel mai frumos, mai mare, mai luxos, mai elegant și mai plăcut CIRC ambulant din Europa

a sosit în

ARAD pe **Béla-tér**

In șatra colosală a circului încap 6500 privitori.

Șapte urși de ghiță

≡ admirabili ≡

ai directorului

CHARLES

Prima reprezentație va fi Joi în 8 August n. seara la 8 ore.

Cele mai senzaționale puncte ale programului reprezentației de 3 și jumătate ore durată:

Miss Charles cu 17 lei de Berberia

Dresură fără păreche. □ □ Minunea dresurei de animale.

Șase tigri regali sălbateci de Bengalia

sub conducerea dresorului **Wagner h. cowboy.**

Grupul de focă admirabil dresat sub conducerea directorului **CHARLES.**

Arabi originali din Tripolis. Cel mai bun săritori și acrobați de piramide din lume.

Șase elefanți minunați. — Cel mai înalt grad de dresaj de elefanți, sub conducerea d. **FERNANDO.**

Zebre și zebroide dresate. — O adevărată minune. — Cel mai greu dresaj.

Producții cu cai: Dresajele libere alui Mr. **BENOIT.** — Producția de sport a grupului de cai a renumitului **COOKE HUBERT.** — Producțiile bravuroase cu cai ale **Cowboyilor și Indienilor.**

Renumiți artiști internaționali. Jongleuri călăreți, acrobați, auguști, clowny, etc. etc.

Prima reprezentație în Arad va fi Joi în 8 August n. seara la orele 8.